

Miljö- och energidepartementet

Vår referens/dnr:

29/2016

Christina Leideman

Er referens/dnr: M2015/04155/Mm

2016-02-19

Remissvar

över Europeiska kommissionens förslag (COM (2015) 614/2) till meddelande om cirkulär ekonomi, M2015/04155/Mm

Svenskt Näringsliv företräder drygt 60 000 små, medelstora och stora företag. Dessa är organiserade i 50 bransch- och arbetsgivarförbund. Detta yttrande har utarbetats efter samråd med berörda branschförbund inom Svenskt Näringsliv. Svaret från Svenskt Näringsliv är på en generell nivå. Vi vill också hänvisa till våra branschförbunds yttranden vid de två paketen i kommissionens meddelande om cirkulär ekonomi. Handlingsplanen och förslagen till revideringar i de sex olika direktiven för avfall påverkar sektorer inom näringslivet olika vilket också avspeglas i svaren från berörda medlemsorganisationer.

Sammanfattande synpunkter

Svenskt Näringsliv välkomnar det omarbetade förslaget från kommissionen i meddelandet om cirkulär ekonomi, CE. Vi välkomnar att det är DG Jobs, Growth, Investment and Competitiveness som tillsammans med DG Environment har huvudansvaret för CE inom kommissionen och vi anser att ansvaret på nationell nivå i regeringskansliet bör ha samma form.

Inledningsvis vill Svenskt Näringsliv framföra att vi ser positivt på att CE har ett fokus på hållbar tillväxt och resurseffektivitet och att det ska ske utifrån ett helhetsperspektiv som också tar hänsyn till företagets konkurrenskraft. Vi ser inte fokus på nya regler som den stora lösningen utan tror mer på bättre tillämpning av existerande regler inom EU för att säkerställa ett starkt level playing field på den inre marknaden. Vidare tror vi det finns potential för nya funktionsorienterade lösningar genom samverkan mellan flera aktörer i samhället och är positiva till icke-bindande mål och stöd för frivilliga insatser inom det som berörs i handlingsplanen.

Synpunkter på handlingsplanen

Cirkulär ekonomi bygger på ett kretsloppstänkande och på att produkters värde bevaras så länge som möjligt och avfall minimeras. En produkt som har nått slutet av sin livscykel fortsätter att kunna utnyttjas i ny produktion och kan därmed skapa ytterliga mervärde. Avfallshierarkin som anges i Avfallsdirektivet är självklart en ledstjärna. Men det finns inget one-size-fits-all – i varje enskild situation är det behovet hos företaget och i samhället som anger hur stark kaskad användning kan utvecklas. Svenskt Näringslivs uppfattning är att det

inte handlar om att uppnå "en" cirkulär ekonomi, utan det handlar om många olika cirkulära affärsmodeller baserade på olika produkter, d v s varor och tjänster, olika sektorer och olika företag.

"Cascading use" bör eftersträvas som princip och resurserna användas där de genererar störst värde. Svenskt Näringsliv motsätter sig lagstiftning eller reglering som föreskriver en bestämd prioriteringsordning.

Svenska företag har kommit långt i sitt miljö- och hållbarhetsarbete och arbetar utifrån en helhetssyn, s k Life Cycle Thinking. Detta utgör en viktig bas för näringslivet för att i samverkan finna resurseffektiva lösningar som bidrar till en CE.

För att handlingsplanen för en CE ska bidra till positiv utveckling behövs engagemang och samverkan mellan flera aktörer i samhället. CE behöver också utvecklas på den globala arenan och utgör ett bidrag till FNs nya hållbarhetsmål.

Svenskt Näringsliv vill påpeka att cirkularitet också är en näringspolitisk fråga som handlar om hantering av såväl jungfruliga som återvunna resurser, dvs. energi och råvaror, material och produkter på ett hållbart sätt och som leder till tillväxt och utveckling av näringslivet och i förlängningen samhället. Samtidigt som detta sker minskar belastningen på miljön sett ur ett helhetsperspektiv. Det bidrar till en decoupling i samhället mellan miljöbelastningen som minskar och tillväxten som ökar genom väl avvägda åtgärder i ett cirkulärt samhälle.

Sverige som land har stora möjligheter att bidra med råvaror till Europa – såväl jungfruliga som återvunna. Detta har stor betydelse både för landet Sverige och EU. I handlingsplanen tas biomassa och biobaserade produkter upp som ett viktigt område. Sverige har stora tillgångar av förnybar skogsråvara och jordbruksråvara som avverkas respektive skördas från ett hållbart skogsbruk respektive hållbart jordbruk och bidrar till minskad klimatpåverkan då förnybar råvara ersätter fossil. En växande och hållbar bioekonomi har stor potential att minska vår klimatpåverkan och således en central plats i den cirkulära ekonomin. Det är angeläget att Sverige driver på inom EU för att den potential som ökat nyttjande av hållbara förnybara resurser har inom många olika områden. Ett exempel är trä som byggmaterial för såväl husbyggnationer som i infrastruktur som binder koldioxid under långa tider. På senare tid har ånyo textiltillverkningsindustri börjat tillverkas av cellulosafibrer. Kemiindustrin arbetar på att ersätta fossil råvara för produktion av kemikalier och bränslen med förnyelsebara råvaror från skog, jordbruk och vattenbruk liksom återvunna råvaror. Sverige har också bra tillgångar på malm och en modern ståltillverkning som möjliggör produktion av nischade stålprodukter vilka bidrar till klimatsnåla applikationer. Återvunnet järn- och metallskrot utgör en stor andel av råvaran till stålindustrin.

Sverige har en stark internationell ställning inom utveckling mot miljömässigt hållbar produktion. Inom tillverkningsindustrin är områden som effektiv materialanvändning, lättviktsmaterial, energioptimering, återtillverkning, återvinning och virtuella metoder för avancerad produkt- och produktionssystemanalys långt utvecklade jämfört med många andra länder. Det är viktigt att inse att utvecklingen på detta område pågår för fullt drivet, av kommersiella drivkrafter.

Offentlig upphandling är en viktig drivkraft som kan stimulera marknaden. Men vid utveckling av nya kravställningar mot cirkularitet vid upphandling måste man se upp med att dessa inte leder till inlåsningar i specifik teknik eller produkter. Svenskt Näringsliv ser därför positivt på

ökad innovations- och funktionsupphandling som utvecklar samhället i en resurseffektiv och högteknologisk riktning och som bidrar till att Sverige kan behålla och helst stärka sin konkurrenskraft.

Det är positivt att kommissionen skall arbeta för att finna en rimlig balans mellan kemikalielagstiftningens mål att skydda människors hälsa och miljön mot risker från farliga ämnen och avfallslagstiftningens mål att öka återanvändningen av material. Dialog med näringslivet är en viktig förutsättning i detta arbete tillsammans med realistiska konsekvensanalyser.

För att marknaden för återvunnet material ska kunna växa krävs att stora volymer med återvunnet material med rätt kvalitet samt med god leveranssäkerhet kan erbjudas. Rätt kvalitet innebär att materialet får avsättning som vara i leverantörskedjorna, där produkter som sätts på marknaden måste uppfylla samhällets väsentliga krav, så som hälsa, miljö och säkerhet. Här krävs ett samspel mellan samhällets olika krav.

En långsiktig lösning är att prioritera en inre marknad för återvunna material inom EU som baseras på utvecklade kvalitetsstandarder för olika material. För att nå dit krävs att synen på avfall utvecklas till att vara en resurs. Vid utveckling av kvalitetsstandarder bör dessa omfatta såväl jungfruligt som återvunnet material. Standarder kan utgöra ett viktigt redskap och utvecklas genom frivillighet.

Ett ökat nyttjande av end-of-waste samt biproduktprincipen är också viktiga redskap för möjliggöra en övergång till en CE.

Svenskt Näringsliv vill framhålla att indikatorer för att mäta framsteg inom den cirkulära ekonomin inte kan användas för att göra jämförelser mellan länder utan ordentlig bakgrundsanalys eftersom nationella förhållanden påverkar situationen. Uppföljning av utvecklingen bör ske landspecifikt och möjligtvis sektorsspecifikt tills vidare. Flera av de indikatorer som används idag av EEA i Resource Efficiency Scoreboard och Raw Material Scoreboard är inte relevanta i ett svenskt perspektiv. Det gäller särskilt DMC (Domestic Material Consumption) som inte är tillämpbar för medlemsstater med en stor basindustri. Dessutom har indikatorer olika relevans i olika branscher. Om ett EU-gemensamt ramverk för mätning av framsteg ska utvecklas bör näringslivet vara delaktiga.

Synpunkter på Appendix 1 till Aktionsplanen för en CE

För att följa utvecklingen mot en cirkulär ekonomi och effektiviteten av åtgärderna på EU och nationell nivå är det viktigt att ha tillförlitliga indikatorer. I Appendix 1 till Aktionsplanen för en CE föreslås drygt 50 olika studier/åtgärder under åren fram till 2018. I en av de 50 föreslagna åtgärderna anges att kommissionen i samarbete med EEA och medlemsstaterna ska utarbeta ett ramverk för att följa utvecklingen mot cirkulär ekonomi baserat på tillgängliga data och indikatorer från Resource Efficiency Scoreboard samt Raw Material Scoreboard under tiden fram till 2017. Näringslivet vill få möjlighet att delta i detta utvecklingsarbete. Svenskt Näringsliv vill i detta sammanhang påpeka det viktiga i att vidareutveckla Astrid Kanders, Lunds universitet, m fl arbete med att ta fram en adderande metodik för framtagande av ett lands produkter, dvs varor och tjänsters, samlade påverkan på miljön inkluderande landets import och export.

Synpunkter på Avfallspaketet

Svenskt Näringsliv anser att definitionerna är viktiga och ser det som nödvändigt att begreppet "municipal waste" tas bort och ersätts med "households waste".

Svenskt Näringsliv stödjer arbetet med att finna en inom EU harmoniserad beräkningsmetod för de föreslagna procentuella målen för förberedelse för återanvändning och för återvinning. Det är ett steg i rätt riktning. Begreppen "reuse" och "preparation for reuse" behöver dock ses över och förtydligas för att belysa hur beräkning och verifiering av måluppfyllelsen ska ske. Föreslagen definition av "preparation for reuse" behöver också ses över mot bakgrund av att den nu föreslås omfatta åtgärder med produkter som inte är avfall.

Kommissionen föreslår i ett flertal artiklar t ex vad gäller biprodukter respektive end-of-waste att kommissionen skall ges möjlighet att precisera lagstiftningen genom s k Delegated Acts i stället för Implemented Acts. Vi kan se både för- och nackdelar med båda arbetssätten och önskar att regeringen i dialog med berörda parter som näringslivet utför en konsekvensanalys av i vilka fall det ena är att föredra framför det andra.

"Initiative on waste to energy" skall i vissa medlemsstater kunna innebära en risk att man i det korta perspektivet, för att minska deponeringen av avfall och för att få ner utsläppen av klimatgaser från fossila bränslen, bygger ut en överkapacitet i förbränning, vilket kommer att konkurrera med materialåtervinningen. Materialåtervinningens potential att sänka klimatutsläppen är viktigt att ha i åtanke här. I detta sammanhang måste det dock framhållas att förbränning av biobaserade restprodukter också är viktigt för att minska fossilberoendet. Deponering av avfall medför att den resursen inte tillgodogörs. Det är eftersträvaransvärt att mängden avfall som deponeras minskas och drivkrafterna för att nyttiggöra avfallet ökar. Ett förbud mot att förbränna ett för materialåtervinning utsorterat avfall är ett steg i rätt riktning.

Stockholm som ovan

Inger Strömdahl
Ansvarig Miljö Policies
Svenskt Näringsliv

Inger.stromdahl@svensktnaringsliv.se
Mobil +46 70 5688108